

Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola
Kertvárosi Általános Iskolája

Rajz és vizuális kultúra

T a n m e n e t

A 4. osztályos
A képzelet világa c. könyv
tanmenetjavaslata alapján

Éves óraszám: 36 óra
Heti óraszám: 2 óra
(Összesen: 72 óra)

Készítette: Szabó Henriett

Kecskemét, 2018. szeptember 1.

Tananyag felosztása

Témakör:		Feldolgozásra javasolt óraszám:
1.	Lessük meg az őszt!	8 óra
2.	Meseillusztráció	2 óra
3.	Varázslatos színek	8 óra
4.	Hogyan épülnek a házak?	10 óra
5.	Karácsonyi készülődés	2 óra
6.	Beköszöntött a tél	2 óra
7.	A ruha teszi az embert?	10 óra
8.	Farsangi népszokásaink	2 óra
9.	Itt van már a tavasz	14 óra
10.	Állatok ábrázolása	6 óra
11.	ÖKO projekt	4 óra
12.	Múzeumlátogatás	2 óra
13.	Év végi rendszerezés	2 óra (1 óra)
	Összes óraszám:	72 óra

A szabadon felhasználható órákat kék színnel jelöltem.

A differenciálást a tanulók egyéni képességeihez mérten próbálom megvalósítani a tanórákon és az értékelés során is!

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
Lessük meg az Őszt!					
1-2.	1. Az éves munka szervezése (tanszerek, taneszközök, iskolai és tanórai szokások értelmezése). 2. Az őszi évszak jellemzői. Őszi színek és formák Tarbay Ede meséjében. A színek hangulati hatása.	1. Ráhangelődés az első fejezet témájára: Tarbay Ede <i>Lessük meg az őszt</i> című meséjének felolvasása. Beszélgetés az évszakok váltakozásáról és az őszt jellegzetes formáiról és színeiről. 2. Tankönyvi munka: A tankönyv 4. oldalán a mesét keretező levélrajzok színezése az őszi levelek jellegzetes színárnyalataival. 3. Választható alkotói feladatok: – Évszaknaplár tervezése az őszt megismerésével: Milyen formákat és mintákat gyűjtene nagykarimájú kalapjára az Ősztündér? A rajz kidolgozása az évszakra jellemző színekkel (tankönyvbe rajzolt feladat). – Az Ősztündér vagy Őszapó ábrázolása rajzlapon, választható technikával.	A megfigyelőképesség, a vizuális emlékezet, az esztétikai érzék fejlesztése (a természet szépségeinek értékelése) és a környezettudatos magatartás kialakítása. A tanulók vegyék észre a táj szépségeit, és óvják a természeti és az épített környezet értékeit. A szociális kompetencia fejlesztése az együttműködést igénylő csoportmunkával. Az esztétikai-művészeti kifejezőképesség (a kreativitás, az eredetiség, az alkotó képzelet, a találékonyság, a díszítőkéesség, a színhasználati készség) fejlesztése az őszi évszak hangulatának kifejezésével. Kapcsolat keresése más művészeti ágakkal, pl. Ének: Őszi hangulatú dalok éneklése, Olvasás: Papp Lajos: Ősz – anyó (vers).	Szemléltetés: Az őszt színeit és formáit bemutató természetfotók, festmények (pl. Ferenczy Károly: Október), színekártyák, filmrészletek stb. A képzelet világa Tanári kézikönyv 10–13. old. Eszközök: A tankönyvi munkához: grafitceruza, színes ceruza. A rajzlapon: választható technika, pl. vegyes technika (pasztellkréta + akvarell) vagy viaszkar.	Vizuális játékok: – Puzzle: őszi hangulatú természetfotó vagy festményreprodukció szétvágott és összekevert darabjainak összeillesztése a táblán. – Az őszi táj jellegzetes színeinek kiválogatása a táblán sorakozó színes papírok közül. A színes lapok összeillesztése szabad kompozícióban egy előre megrajzolt négyszög belsejében. (Az őszi hangulatú absztrakt kompozíciót két tanuló készíti a színes papírok különböző arányú takarásával.) – Őszi terméseket ábrázoló képek és szókartyák párba állítása.

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (képességek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
3-4.	Természeti forma látvány utáni ábrázolása. A térábrázolás jellemzői, a térbeli kifejezés vizuális eszközei. (Tk. 6–7. old.).	1. Tónusgyakorlat: a tankönyvben ajánlott és szemléltetett tónusozási technikák kipróbálása rajzlapon. A fény-árnyék érzékletes ábrázolása tónusokkal. 2. Ábrázolási feladat: tanulmányrajz készítése őszi termésekről (formakarakter, tónuskülönbségek és színárnyalatok megfigyelése, a térkifejezési módok alkalmazása). A modellek rálátásos ábrázolása. Az ábrázolt forma lehet pl. a gesztenyemag és a zöld burok, a makk, a mogyoró, a dió, az alma vagy a körte termése.	A megfigyelőképesség, a formaábrázolás, az arányérzék, a színérzék, a térlátás, az elemző képesség és az ábrázolás-technikai készségek (vázolás, tónusozás) fejlesztése a látvány utáni szabadkézi rajzolással. Cél, hogy a természet utáni tanulmányok készítése során a tanuló felismerje és elemezze a forma jellemzőit, halvány vonalakkal felvázolja a tömeget, a térbeli helyzetet jelölje a forma lejjebb-feljebb helyezésével és a takarásokkal. Néhány tónus alkalmazásával fejezze ki a domborodást, különböztesse meg a megvilágított és az árnyékos oldalt. Az önértékelés, önellenőrzés képességének fejlesztése a kész rajz és a látvány összehasonlításával.	Szemléltetés: Őszi termések képe és valós formái. A tankönyv szemléltető ábrái és tanulmányrajzai. Tanári kézikönyv 14–15. old. Kiss Dénes: Mesélnek a fák. Móra Kiadó, Budapest, 1977. (A vadgesztenyefa meséje című fejezet) Eszközök: grafitceruza, színes ceruza vagy pasztellkréta, tempera.	Motiváció, az érdeklődés felkeltése: Egy részlet felolvasása Ténagy Sándor: <i>Leltár a varázsdobozban</i> című meséjéből. (Részlet: Tanári kézikönyv 15. old.) Az olvasottakhoz kapcsolódó észrevételek, személyes élmények közös megbeszélése: pl. kinek van otthon „kincses doboza”, és mit tart benne? Szerepjáték: Miről mesélhetett vajon a mesében szereplő, a „varázsdobozban” őrzött gesztenyemag? Őszi termések közötti képzeletbeli párbeszéd eljátszása (Tk. 6. oldal szövege alapján)

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (képességek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
5-6.	A látvány átalakítása: dekoratív felület képzése egy valós forma színének és felületének módosításával. (Tk. 7. old.).	1. A látvány utánzásától a látvány átalakításáig. Beszélgetés a kétféle művészi megoldás alkalmazásának módjairól, pl. biológiai könyvek illusztrációi (valóság-hű forma), textiltervek, emblémák stb. (valóságtól eltérően ábrázolt forma). 2. Alkotói feladat: Dekoratív felület tervezése a tanulmányrajz készítése során megismert forma átalakításával, a látottak továbbgondolása egyéni felületképzéssel (érdekes faktúrák kitalálása a pontok, a vonalak és a színfoltok változatos alkalmazásával). További tervezési megoldások: formaegyszerűsítés (stilizálás), formaismétlés, a forma megszemélyesítése, pl. az almaváros lakói, gesztenyekirály, a körtepalota tündére, Makk Marci stb.	A megfigyelőképesség, a látványértelmezés, az összefüggések felismerése (azonosságok és különbségek keresése), az absztrakciós készség (általánosítás és lényegkiemelés) és az alkotóképesség fejlesztése a forma jellegzetességeiből kiinduló kreatív átalakítással. A kreativitás (az alkotó képzelet, az ötletesség, a problémamegoldó gondolkodás), a kompozíciós készség és a díszítő-készség fejlesztése az átalakított forma dekoratív célú alkalmazásával. A humorérzék fejlesztése a forma megszemélyesítésével, mesebeli módosításával.	Szemléltetés: Példák a valóságtól eltérő ábrázolásokra: csomagolópapírok és textiltervek mintái, új stílusok a 20. század művészetéből (absztrahált formákból képzett felületek), jelek, emblémák, piktogramok, meseszereplők stb. A képzelet világa Tanári kézikönyv 16–17. old. Eszközök: filctoll/tempera vagy viasz-karc (olajpasztell-kréta világos és sötét tónusú színeinek egymásra fedése és a minta visszakarcolása).	Előzetes feladatok: – Az előző órán készült látvány utáni tanulmányrajzok kiállítása az osztályteremben. – Közös megbeszélés a valóságos forma és a valóság-hűsége törekvő rajz hasonlóságairól és különbségeiről. Melyik rajz emlékeztet a legjobban a valóságos formára? Az indoklásban használják a tanulók a következő fogalmakat: arány, arányos, tónus, tónusfokozatok, térhatás, árnyék, önárnyék, vetett árnyék, valósághoz hasonló színek.

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
7-8.	Formaátírás, képi megszemélyesítés. Az évszakok jellegzetes színei és motívumai. Őszi hangulat. Műalkotások elemzése az adott vizuális témához kapcsolódóan. (Tk. 8–9. old.)	1. Szemléltetés, megfigyelés, megbeszélés: Műalkotások elemzése. Az őszi évszak hangulatának ábrázolása különböző stílusú műalkotásokon. A bemutatott festmények jellemzőinek önálló megfigyelése és az egyéni észrevételek összevetése közös megbeszéléssel. (Pekáry István: Szüret. Giuseppe Arcimboldo: Az ős.) 2. Tankönyvi munka: rajzkiegészítés (Tk. 9. old.): Képzeletbeli jelképes személy – pl. az erdő királya, az erdő tündére, az őszi jelmezébe öltözött manó stb. vagy mesefigura ábrázolása a tankönyvbe rajzolt, fejdísznek szánt gesztenyelevelek kiegészítésével.	A képolvasás és -elemző képesség, a találékonyság, a kombinatív képességek (átalakítás, kiegészítés) és az alkotó képzelet fejlesztése. Műalkotások elemzése: a spontán képolvasástól a tanuló eljutott a művészeti élmények árnyaltabb kifejezéséig. Jártas a műalkotások közös elemzésében. Kérdések segítségével egyéni észrevételeket is közöl a látott műről, véleményét röviden megindokolja. A kreativitás fejlesztése: szokatlan megoldások keresése és kipróbálása saját alkotásokon, pl. portrérajzon az arcrészletek más formákkal való behelyettesítése, a rajz képzeletbeli kiegészítése.	Szemléltetés: Pekáry István: Szüret (1970). Giuseppe Arcimboldo: Az ős. A képzelet világa Tanári kézikönyv 18–21. old. Környezetismeret tankönyv: Termékek ősszel. Eszközök: Az egyéni elképzelést legjobban kifejező választható technika. A tankönyvi munkához: grafitceruza, színes ceruza, filctoll.	Szokatlan portré egyéni megoldásokkal. Arcimboldo portréfestményeinek összevetése a hagyományos portréfestéssel. Saját ötletből kiinduló portré ábrázolása különböző őszi formák (levelek, termékek ágak) kompozíciós alkalmazásával. Cél: olyan kompozíció kialakítása a formákból, amely hatását tekintve arcképpé áll össze. Feladat a rész-egész összefüggéseinek rajzi megoldása, színbeli és tónusbeli megjelenítése.

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
MESEILLUSZTRÁCIÓ					
9-10.	Kitalált dolgok vizuális megjelenítése. Meseillusztráció. (Tk. 10. old.)	1. A Mátkirálynő című mese közös feldolgozása: A szereplők kigyűjtése a szövegből aláhúzással, a szereplők nevének értelmezése, a történet rövid összefoglalása. 2. Meseillusztráció készítése: Kompozíciós vázlattervek és variációk készítése a szereplők karakteres megoldásaira. A főszereplők hangsúlyozásának lehetséges megoldásainak megbeszélése.	Kompozíciós képességek fejlesztése: a tanuló kiemeli egy hallott vagy kitalált történet főszereplőjét, az ábrázolásban tudja hangsúlyozni mérettel, színnel, elhelyezéssel. A felületalakításban változatos faktúrákat alkalmaz, többféle technikát ismer és használ. Az önkifejezés, humorérzék, a kommunikációs képességek és az aktivitás fejlesztése egy történet szereplőjének egyéni hangvételű megszólaltatásával és ábrázolásával.	Szemléltetés: A mesében szereplő természeti formák vagy azok képe (dió, mákgubó, mákvirág, póré- és vöröshagyma, pasztinák. petrezselyem, cincér, tücsök, szúnyog, dongó). Eszközök: választható technika.	Dramatikus játék: Amese szerepeinek kiosztása és a történet eljátszása szövegmondással, énekléssel, kifejező mimikával és mozdulatokkal. Képzeltbeli riport készítése a mese főszereplőjével, a Mátkirálynővel. Lakodalmi meghívó tervezése a házasulandók és a helyszín megnevezésével.

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
VARÁZSLATOS SZÍNEK					
11-12.	Szín-tani ismeretek. Fő- és mellékszínek. (Tk. 12–15. old.)	1. Tankönyvi munka: A színismeretek összefoglaló áttekintése: főszínek, mellékszínek, néhány színkontraszt, pl. kiegészítő színek, hideg-meleg színek, semleges színek. (Tk. 12–14. old.) 2. A téma hangulatát kifejező színárnyalatok kreatív alkalmazása. Néhány színfokozat kikeverése a színek derítésével és tompításával, pl. színtorony, mesebeli állat- és növényformák	Színérzék, színhasználati és intuícións készség, és az esztétikai érzék fejlesztése. Színismeret: a tanuló rendelkezik az alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal. Megnevezi a fő- és mellékszíneket, tudja keletkezésük módját. Ismeri a 12 tagú színek színeinek kikeverését 3 főszínből kiindulva.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv illusztrációi, 12–15. old., Tanári kézikönyv 28–31. old. Id. Pieter Brueghel: Bábel tornya. Színes épületek és tornyok képe. A 12 tagú színekör. Eszközök: tempera.	Csoportmunka: Varázslatos állatkert benépesítése a valóságos állatformák valóságtól eltérő színeket alkalmazó színárnyalatok kidolgozásával.
13-14.	Színellentétek: hideg és meleg színek (Tk. 16–17. old.)	1. Tankönyvi munka: Ellentétes jelentésű szópárok gyűjtése, pl. nedves-száraz, távol-közel stb. 2. A szimultán kontraszthatást bizonyító kísérlet elvégzése (tk. 16. old.). Színellentétek keresése a 12 tagú színekörön (tk. 12. old.). 3. Színellentéteket alkalmazó műalkotások elemzése, pl. Ferenczy Károly: Madárdal.	Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a témához kapcsolódó szógyűjtéssel és a szójátékkal. A megfigyelőképesség, az önálló véleményalkotás képességének fejlesztése a szemléltetett műalkotásokon látható színek kompozíciós térben elfoglalt helyének értelmezésével. A színérzék és a színhasználati készség	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 16–17. old. ábrái, Tanári kézikönyv 32–35. old., diákmunkák. Ferenczy Károly: Madárdal. Eszközök: a tankönyvben színes ceruza, az egyéb munkákhoz színes papírok és tempera.	Színellentétekre épülő további témaötletek: – Évszakok: nyár és tél, őszi és tavasz ellentéte. – Hangulatellentétek: öröm és bánat, harag és megbékélés. – Víz és tűz (Jeges Pác és Tüzes Pác). – Trópusok és az Északi-sark. – Nappal és éjszaka.

		4. Hideg-meleg színellentétre épülő színek kompozíció készítése (tk. 17. old.).	fejlesztése a színkeverési feladatokkal.		
Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
15-16.	A színek érzelmi hatása (Tk. 18–19. old.)	1. Képelemzések: Csak hideg vagy csak meleg színekkel festett képek tartalmának megfigyelése, a mondanivaló és az alkalmazott színek kapcsolatának keresése. 2. Tankönyvi munka. Picasso <i>Tragédia</i> című festményéről készült kontúrrajz önálló színezése a gesztusokat és a mimikát legjobban alátámasztó színekkel (tk. 18. old.). 3. Képalkotás a <i>Tragédia</i> című kép tartalmának módosításával. A kép szereplői legyenek boldogok, a mozdulatok és a színek ezt a hangulatot fejezzék ki (tk. 18. old.).	Az anyanyelvi kommunikáció, a hatékony önálló tanulás és a véleményalkotás képességének fejlesztése a műalkotások elemzésével és a tankönyv szövegének megadott szempontok szerinti feldolgozásával. A szociális kompetencia, az intuíción alapuló képesség, a színérzékenység és a színhasználati készség fejlesztése az adott műalkotás hangulatának átélésével, a színek és a gesztusok tartalmának megértésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 18–19. old. Ábrái. Tanári kézikönyv 36-37. old., diákmunkák. Eszközök: színes ceruza, filctoll.	Könyvtármunka: Hideg vagy meleg színeket alkalmazó festmények reprodukcióinak gyűjtése, pl. Picasso kék korszaka idején és rózsaszín korszakában készült festmények.
ŐSZI SZÜNET					

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
VARÁZSLATOS SZÍNEK					
17-18.	A színek érzelmi hatása. A témához kapcsolódó hangulat feldolgozása versillusztrációban. (Pierre Gamarra: A zsémbes úr meg az esernyő, tk. 19. old.)	1. A vers tartalmának megbeszélése. Emberi tulajdonságok, viselkedésformák kifejezése mimikával, gesztusokkal és színekkel. Emberi karakterek, jellemek empátikus ábrázolása a színek hangulati szerepének felhasználásával. 2. Ábrázolási feladat: Versillusztráció készítése az olvasott karakterek ellentétes tulajdonságainak kifejezésével. A szereplők ábrázolása a tulajdonságaiknak megfelelő színekkel (tk. 19. old.).	A kreativitás, az önismeret és énkép, az átélő (intuitív) képesség, a kompozíciós készség és a színhasználati készség fejlesztése a vers szereplőinek és egyéb kitalált formák vizuális megjelenítésével. A vers tanulságának értelmezése: indokolatlanul ne szóljunk bele mások életébe, mert nem biztos, hogy az a helyes, ahogyan mi vélekedünk egyes dolgokról.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv szemléltető ábrái (19. old.), Tanári kézikönyv (38–39. old.), színkártyák, emberi gesztusok, mimikák. Eszközök: Tankönyvben: színes ceruza. Rajzlapon: tempera vagy pasztellkréta/filctoll.	Szituációs játék: A versben olvasott egyszerű magatartásformák, ellentétes karakterek eljátszása, a helyzetnek megfelelő párbeszéd megfogalmazása saját szavakkal. A párbeszéd közben kifejező mimika és gesztusok bemutatása, értelmezése közös megbeszéléssel.
HOGYAN ÉPÜLNEK A HÁZAK?					
19-20.	Alaprajz–tömeg–homlokzat. (Tk. 20–21. old.) Az épület külső kifejezőeszközei. Méret, tömeg, tagoltság, anyag, környezet.	1. Közös megbeszélés: A tanulók tapasztalatainak összegyűjtése. A megbeszélés szempontjai és vitaindító kérdések a Tanári kézikönyv 40. oldalán. 2. Tankönyvi munka. A sík- és térformák egyeztetése. Tájékozódás az alaprajzon. Az alaprajzok egyeztetése a	A megfigyelő és értelmező képesség, a kommunikációs képesség, a térlátás, a térérzék, a tájékozódó képesség és az esztétikai érzék fejlesztése. A tanulási képességek fejlesztése a tantárgyak közötti tananyagkapcsolat keresésével, pl. Technika: Ahol szüleinkkel élünk; Az építmények nézeti képei;	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv magyarázó ábrái, szemléltető rajzai (tk. 20–21. old.). Tanári kézikönyv 40–41. old. Különböző stílusú házak homlokzata.	Házsor. Homlokzatok tervezése egy önállóan választott funkciójú háznak, pl. saját családi ház, sportbolt, autószalet, majd az egyéni munkákból házsor összeállítása közösen.

		megfelelő homlokzattal (tk. 20–21. old.).	Házikó és kunyhó; Nyelvtan: építészeti fogalmak.	Eszközök: grafítceruza, színes ceruza.	Fogalmazás: Mutasd be azt a települést és a házat (lakást), ahol élsz!
21-22.	Ősi épülettípusok, építőanyagok és berendezési tárgyak. A magyar népi építészet emlékei és fő jellemzői. 1. Népi építészet. (Tk. 22. old.) 2. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Szentendre. (Tk. 23. old.) 3. Élet a falun. (Tk. 24. old.) 4. A régi falusi ház belső terei. (Tk. 25. old.)	1. Közös megbeszélés kérdések segítségével. Hogyan éltek őseink? Milyen lakóhelyeket alakítottak ki kezdetben maguknak? 2. Beszélgetés a népi épületekről és a berendezési tárgyakkal képek és rajzok segítségével. A belső tér hagyományos berendezésének megfigyelése: füstös konyha, búbos kemence, tisztaszoba, szent sarok (tk. 22–25. old.). 3. Beszélgetés a Szlovák tájház gyűjteményes anyagáról, a népi építészet, viselet és tárgy kultúra 300 éves hagyományairól.	A megfigyelőképesség, a képi emlékezet, az elemző képesség, az empátia fejlesztése és az esztétikai értékrend és a hagyományörző érték szemlélet kialakítása. A múlt emlékeinek tiszteletben tartása és a hagyományok őrzése a népművészet emlékeinek megismerése kapcsán.	Szemléltetés: A szentendrei skanzen épületei. A paraszti élet tárgyi emlékei (tk. 24. old.), a tisztaszoba berendezése. Fényes Adolf: Babfejtők (1904). A képzelet világa tankönyv 22–25. old. ábrái, Tanári kézikönyv 42–43. old. Eszközök: grafítceruza, színes ceruza.	Előzetes feladatok: – Képek, tárgyak gyűjtése a magyar népi építészet és a magyar népművészet tárgyi emlékeiből. – Szógyűjtés: a régi használati tárgyak feledésbe merülő megnevezései, pl. mángorló, szilke stb. Könyvtármunka: Régi tárgyak funkciójának megfelelő mai tárgyak összegyűjtése, pl. szútyoló – mosógép, mángorló – vasaló.
23-24.	A városi és a falusi életmód összehasonlítása. (Tk. 26–27. old.)	1. Közös megbeszélés és tankönyvi munka: A városi és a falusi életmód összehasonlítása szóban és írásban. A falu és a város házai, épületei. 2. Híres épületek és lakóépületek Magyarországon, pl. Magyar Nemzeti Múzeum, Parlament.	Az anyanyelvi kommunikáció (szövegalkotás szóban és írásban, beszédkészség, szövegértés) és a véleményalkotás képességének fejlesztése az épületek elemzésével és összehasonlításával. A megfigyelőképesség, a forma- és térlátás, a térbeli	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 26–29. old., Tanári kézikönyv 44–47. old. Budapest nevezetes épületei és szobrai. A magyar koronázási jelvények (tk. 29–30. old.). Jörg Müller: A változó város (képsorozat).	Múzeumi óra. A lakóhely közelében található Szlovák tájház múzeum kiállított tárgyainak megismerése. A múzeum elhelyezése a város térképén. Osztálykirándulások élményanyagának megbeszélése a tapasztalatok alapján.

			tájékozódás fejlesztése az épületek elemzésével.	Eszközök: grafitceruza, filctoll, színes ceruza.	
Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
25-26.	A tájkép. A városkép. (Tk. 30–31. old.).	1. Műalkotások elemzése: különböző tájképstílusok jellegzetességeinek megfigyelése. (Megfigyelés szempontok a Tanári kézikönyv 48. oldalán.) 2. Választható alkotói feladatok. – A tankönyv 30. oldalán látható városkép egy részletének ábrázolása egyéni stílusban. – Tájkép festése rajzlapon egy műalkotás részleteinek újszerű felhasználásával, egy tájkép fénymásolatának átszínezésével vagy egy valóságban látott táj hangulatának emlékezetből való megjelenítésével.	Az anyanyelvi kompetencia (beszédkészség, fogalmazás) és a vizuális memória fejlesztése a látott formák jellemzésével és az emlékképek felidézésével. A megfigyelőképesség, a formaábrázolás, az arányérzék, az elemző képesség és az ábrázolástechnikai készségek fejlesztése a látvány utáni szabadkézi rajzolásal. A kreativitás (ötletesség, képzeleti kiegészítések, átalakítás, alkotó képzelet) és a manuális készség fejlesztése a megfigyelt forma dekoratív és mesebeli áttervezésével.	Szemléltetés: Különböző stílusú városképek. A képzelet világa tankönyv 30–31. old. Tanári kézikönyv 48–51. old. Eszközök: A tankönyvben: grafitceruza/filctoll, színes ceruza. Rajzlapon: tempera/akvarell/olaj-pasztell.	Fogalmazás: Egy tájkép elemzése írásban adott szempontok alapján, pl. egy képzeletbeli kirándulás emléke a festményen látott helyszínen. Múzeumlátogatás: A Magyar Nemzeti Galéria tájképfestészetének megismerése az interneten.

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
HOGYAN ÉPÜLNEK A HÁZAK?					
27-28.	Környezetalakító tevékenység: az üzletek utcakép és közízlést formáló dekorációja. Üzletek, kirakatok. (Tk. 32–33. old.)	1. Közös megbeszélés: A gyűjtött képeken látott kirakatok közös jellemzőinek összegyűjtése. 2. Tankönyvi munka: rajzfolytatás. A tankönyv rajzain szereplő üzletek kirakatának berendezése és a cégtáblák feliratozása olvasható betűtípussal. A betűformák közlési szándéknak megfelelő elrendezése az adott méretű területen.	A megfigyelőképesség, az önálló véleményalkotás képessége, a kommunikációs készség és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a tapasztalatok és emlékképek megbeszélésével. A szociális kompetencia (közösségi érzés, együttműködés) fejlesztése a csoportmunkával összeállított kompozíció kialakításával.	Szemléltetés: Üzletkirakatok fotói. A képzelet világa tankönyv 32–33. old. Tanári kk. 52–55. old. Eszközök: grafítceruza, színes ceruza, filctoll. A csoportmunkához: nagy méretű karton vagy tekercsben kapható papír, tempera.	Előzetes feladatok: Az üzletek kirakatainak megfigyelése (fotók készítése, a kirakati dekoráció írásos feljegyzése, szubjektív vélemények a látványról). Utcarészlet festése csoportmunkában. (Tanári kézikönyv 53. old.)
29-30.	Karácsonyi készülődés	1. Karácsony ábrázolása a művészetben, néphagyományok, szokások 2. „ Várom a Karácsonyt ” képalakítás egyéni ötletek alapján- ablakdísz készítése 3. A karácsonyhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetes motívumok 4. Karácsonyi dalok, versek	Az alkotóképesség fejlesztése, az alkotás örömeinek megtapasztalása Anyanyelvi kompetencia Kreativitás, fantázia, emlékezet fejlesztése Digitális kompetencia Eszdtetikai-művészi tudatosság	- internet - színes ceruza	Karácsonyi színezők, mandalák
TÉLI SZÜNET					

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
BEKÖSZÖNTÖTT A TÉL					
31-32.	A téli évszakot vagy a téli hónapokat bemutató évszaknaptár. (Tk. 37. old.) A tél megszemélyesítése (Tk. 38. old.)	1. Tél a műalkotásokon. A téli hangulatot kifejező színek kigyűjtése a képek mellé a tankönyvbe. 2. A hókristályok kinagyított szerkezetének megfigyelése a tankönyvben (szimmetrikus forma). 3. A téli évszakot megszemélyesítő hópehelytündér tervezése körkompozícióba (tk. 38. old.).	Az anyanyelvi kommunikáció, a véleményalkotás és a képolvasás képességének fejlesztése a témához kapcsolódó műalkotásokon látható színek kigyűjtésével és a kép hangulatának megbeszélésével. A manuális képességek és a díszítőkészség fejlesztése a papírkivágással készült ablakdíszek készítésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 36–39. old. Ábrái. Tanári kk. 60–63. old. Id. Pieter Brueghel: Téli vadászat. Gauguin: Behavazott kert. Eszközök: körző vagy körsablon, írólap, filctoll, színes ceruza.	Karácsonyi osztálydekoráció és ablakdíszek készítése papírkivágással (tk. 38–39. old.). Osztálynaptár készítése közös munkával.
A RUHA TESZI AZ EMBERT ?					
33-34.	A kulturált, alkalomhoz illő viselet és viselkedés. A felnőttek és a gyermekek ruházatának jellemzői és a különböző viseletek összehasonlítása. Az úri, a polgári és a népi öltözet. Viseletek régen és napjainkban (tk. 40–41. old.). A népviseletek (tk. 42–43. old.).	1. Képkirakó játék: különböző viseleteket ábrázoló rajzok szétvágtott és összekevert részleteinek összeillesztése. 2. Szokatlan viseletek megismerése a régi korszakokból, pl. a gótikus csúcsos fejfedő, a gótikus hosszított orrú „csőrös cipő”, a férfiak kitömött gömbnadrágja a reneszánsz időszakából, a széles abroncsszoknya, a csipkés barokk „malomkerékgallér”, a	A megfigyelőképesség, az anyanyelvi kommunikáció, az esztétikai befogadás, a reprodukáló képesség és a hagyományörző értékszemlélet fejlesztése. Esztétikai ítéletképesség, szépérzék és igényesség fejlesztése a régmúlt idők és napjaink viseletének megismerésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv képei és rajzai. Frans Hals: Dada a gyermekkel (1517–1517). Velazquez: Margarita infánsnő. Tanári kézikönyv 64–67. old. Régi és napjaink divatújságjai.	Előzetes feladatok: Az öltözködéshez kapcsolódó találós kérdések gyűjtése. Szógyűjtési játék: Régi és új viseletek elnevezése, pl. régi viseletek: pruszlík, suba, guba, gatyá, ködmön, cifraszűr, höndörgő, párta, mente, dolmány. (Az egyes darabokhoz kapcsolódó szólások értelmezése,

		rokokó magasra tornyozott frizura stb. 3. Beszélgetés a köznapi, az ünnepi és a különböző alkalmi viseletekről a tankönyv kérdései segítségével. Szókártyák párosítása: különböző események és különböző viseletdarabok nevének párba állítása. 4. A magyar népviselet jellegzetességei. A viseletek színezése a leírás alapján (tk. 42–43. old.).	Motiváció, az érdeklődés felkeltése, a véleményalkotás képességének erősítése és az ízlés formálása a legújabb divatirányzatok megbeszélésével.	A magyar tájegységek népviseletének azonos és eltérő fazonjai. Dr. Flórián – Urai: Magyar népviseletek. Kolibri sorozat. Eszközök: színes ceruza.	pl.: Suba a subához, guba a gubához. Kítették a szűrét. Pártában marad.) Szituációs játék: Képzeljétek magatokat egy téli erdőbe! Soroljátok fel, milyen viselet van rajtatok! Képzeljétek magatokat egy színházi előadás helyszínére! Jellemezzétek, hogy milyen a megjelenésük!
35-36.	A divat és az ízlés. Melyiket válasszam? (Tk. 44–45. old.) Tükörkép (Tk. 46. old.) Folytasd a festményt! (Tk. 47. old.)	1. Közös megbeszélés: napjaink divatjának jellegzetes formái, színei, szokásai stb. (tk. 44. old.). 2. A „nem a ruha teszi az embert” szólás tartalmának értelmezése. A szólás mondanivalójának megerősítése a <i>Más a cifra, más a szép</i> című mese felolvasásával. 3. Választható ábrázolási feladatok (megkezdett rajzok folytatása a tankönyvben): – Melyiket válasszam? Kedvenc ruha vagy cipő rajza (tk. 45. old.).	Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a divathoz kapcsolódó szavak gyűjtésével és értelmezésével. A matematikai kompetencia, a logikus gondolkodás fejlesztése a tükörképes rajz elkészítésével. Az esztétikai-művészeti tudatosság (az esztétikai ítéloképesség, a kritikai érzék, az ízlés, az igényesség, a szépérzék, az önismeret) fejlesztése az alkalomhoz és az egyéniséghez illő viseletek megfigyelésével. A megfigyelőképesség, az esztétikai ítéloképesség (elemzés, összefüggések	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 44–47. old. Tanári kézikönyv 68–71. old. Divatújságok képei. Auguste Renoir: Fiatal lány esernyővel (1883). Magyar Értelmező Kéziszótár. Hárs László: Más a cifra, más a szép (mese). Eszközök: grafitceruza, színes ceruza, filctoll, tükör.	Könyvtármunka, lexikonhasználat. A divat szó fogalmának meghatározása. (Az élet külső formáit, a társas érintkezést, a viseletet, az öltözködés stílusát irányító és koronként változó szokások összessége.) Divattal kapcsolatos szógyűjtés és értelmezés: divatmajom, divatbolond, divathóbort, divatjamúlt, divatszín, divatbáb, divatmodell, divatbemutató stb.

		– Tükörkép. Milyen a ruha előlről, hogyan látszódnak az előtérben álló állatok, és mennyi látszódik a szoba berendezéséből (tk. 46. old.). – Folytasd a festményt! Egész alakos önarckép rajza a festményen látott kislány rajza mellé.	felismerése), a képi emlékezet, és a kombinatív (átalakító és képzeleti kiegészítő) képességek fejlesztése.		
FARSANGI NÉPSZOKÁSAINK					
37-38.	Farsangi népszokások. Maszkok tervezése. (Tk. 60–63. old.)	1. Farsangi népszokások – a mohácsi busójárás megismerése a tankönyv szövegének önálló feldolgozásával (tk. 60. old.). 2. Választható feladatok. – Tankönyvi munka: a busók hiányos rajzának kiegészítése (tk. 61. old.). – Busómaszk készítése tetszőleges technikával vagy papírkivágással.	A kreativitás, a kompozíciós készség, a képzelőerő fejlesztése és az alkotó tevékenység megszerettetése az átélt események vagy a kitalált dolgok megjelenítésével. A manuális készség (kézügyesség, eszközhasználat, anyagismeret, pontosság) fejlesztése a papírból kivágott farsangi maszk tervezésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 60–63. old. Tanári kézikönyv 80–83. old. Aba-Novák Vilmos: Álarckészítő. Eszközök: grafitceruza, filctoll, színes papírok.	Gyűjtőmunka: Farsangi népszokások, jelmezek, maszkok (főleg busómaszk), farsangi jelenetek. Szituációs játék: Belépek a képbe, és riportot készítek az álarckészítő öregemberrel (tk. 62. old.).

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
A RUHA TESZI AZ EMBERT ?					
39-40.	Stílusok és az egyéniség. Mit viselünk a lábunkon? Cipő- és zoknitervek készítése. (Tk. 48–49. old.)	1. Bevezető beszélgetés a tankönyv kérdései alapján. Miért a lábbeli a legfontosabb tartozéka a viseletünknek? Melyek egy lábbeli legfontosabb tulajdonságai? Melyek a gyártás jellegzetes alapanyagai? 2. Választható feladatok. – Saját cipő látvány utáni rajza, majd a cipő áttervezése. – Szokatlan formájú, feltűnő színű és mintájú cipő tervezése egy humorista vagy egy bohóc részére. – Saját viseletre szánt zokni újszerű mintájának és színének terve.	Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése (beszédkészség, a lábbeli formájának, anyagának szóbeli jellemzése, a formák különböző elnevezése). A megfigyelő és elemző képesség, a vizuális emlékezet, a kreativitás, a formafantázia, az esztétikai érzék és a díszítőkészség fejlesztése a látvány utáni rajzolással és a forma dekoratív átalakításával.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 48–49. old. Tanári kézikönyv 72–73. old. Különböző cipőfazonok és zoknik. Eszközök: grafitceruza, színes ceruza/filctoll.	Szógyűjtési verseny: A lábbeli különböző formái és elnevezései. Pl.: szandál, tornacipő, papucs, tutyi, csizma, bocskor, körömcipő, edzőcipő, strandpapucs, bakancs, futócipő (szöges talpú cipő), békacipő, balettcipő, klumpa stb.
41-42.	Emberábrázolás, ruhatervezés. A cipő és a ruha stílusegysége. Folytasd a rajzot! (Tk. 50–51. old.)	1. Beszélgetés a tankönyv befejezetlen rajzairól (tk. 50–51. old.). Milyen személyeket képzelünk el a rajzokon bemutatott lábakhoz? Mi lehet a foglalkozásuk, hány évesek lehetnek, milyen az alakjuk, vajon milyen ruhát viselnek? A rajzon egymás mellett álló emberek mozdulatainak eljátszása.	A forma- és arányérzék fejlesztése az emberi test jellemző arányainak felvázolásával. A vizuális memória fejlesztése a viseletekhez kapcsolódó emlékképek felidézésével. Az anyanyelvi kommunikáció és a véleményalkotás	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 50–51. oldal rajzai. Tanári kézikönyv 74–75. old., diákmunkák. Divatújságok képei. Eszközök: grafitceruza, színes ceruza, filctoll.	Képkirakó játék: Divatújságokból modellek szétvágott képeinek összeállítása csoportmunkában. Az összerakott divatfotókon látható viselet jellegzetességeinek közös megbeszélése.

		2. A rajzfolytatás lépéseinek megbeszélése. Kidolgozás: a felvázolt, bábuszerű forma felöltöztetése, a részletek megrajzolása (kéz, arc, haj, kalap, táska, sporteszközök stb.).	képességének fejlesztése a látott viseletek szóbeli jellemzésével. A kreativitás fejlesztése egy egyedi öltözék tervezésével.		
43-44.	A felületek díszítése, a textil mintázása. A színfoltok és minták elrendezési módja: mintaritmus, formaisméltódás, szíkontrasztok, színharmóniák. Mintás textilek. (Tk. 52–59. old.)	1. Beszélgetés és véleményalkotás a textilek különböző mintázási technikáiról (tk. 52., 53., 54. old.). 2. A textilminták változatainak megfigyelése az osztály tanulóinak viseletén (kötött pulóver, hímzett díszítés, pólóra nyomott embléma, szövött és festett minták, kézi és gépi festés stb.). 3. Választható ábrázolási feladatok. – Patchwork technikával készült hátizsák mintáinak megtervezése (rajzkiegészítés: tk. 53. old.). – Kézzel festett, kötözött batikolt póló festése (tk. 54–55. old.). – Jelek és emblémák a viseletben (tk. 56. old.).	A kreativitás, az ötletesség, a kombinatív képességek, a díszítőkészség, a vizuális ritmusérzék, a problémamegoldó gondolkodás, a manuális képességek, a konstruáló képesség és a színérzék fejlesztése az egyéni ötleteken alapuló használati tárgyak és díszítőmotívumok tervezésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 52–59. old. Tanári kk. 76–79. old. Textilminták (kép és eredeti darabok), divatfotók. Eszközök: grafitceruza, filctoll, színes ceruza. A csomózott batik kellékei: fehér textil vagy póló, spárga, textilfesték, olló. Technika: textilfestés, batikolás. Magyar népi hímzésfajták (szücs- és szűrhimzés, vászonhimzés).	Előzetes feladatok: 1. Textilminták gyűjtése (maradék textildarabok, divatújságok képei, a saját viselet darabjai, textil használati tárgyak, pl. párna, terítő, horgolt és kötött darabok, a magyar népművészet díszítőmintái). 2. Katalógus összeállítása a közösen gyűjtött mintákból (külön az újságokból gyűjtött képrészletek és külön az eredeti textilek darabjai). Szakkörmunka: Ékszerek készítése, gyöngyfűzés (karkötő, nyaklánc).

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
45-46. 47-48. ÖKO PROJEKT (Kifejezés, képzőművészet. Valós és képzelt látványok) <i>ITT VAN MÁR A TAVASZ</i>					
49-50.	Húsvéti népszokások és a húsvéti ünnepkör jellegzetes tárgyai és mintái. (Tk. 66–67. old.)	1. Beszélgetés a húsvéti népszokásokról. Egy rövid filmrészlet vagy jelképes formákat bemutató képek megfigyelése. 2. Tárgykészítés: nyuszi formájú tojástartó (tk. 66. old.). 3. Origami nyuszi hajtogatása. (Tk. 67. old.)	Az önálló tanulás (megfigyelő és reprodukáló képesség), a manuális készség fejlesztése a hajtogatást szemléltető fázisrajzok olvasásával és a forma pontos elkészítésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 66–67. old. Tanári kézikönyv 86–89. old. Eszközök: színes papírok, olló, ragasztó, filctoll.	Előzetes feladatok. – Húsvét jelképes tárgyainak gyűjtése. – Húsvéhoz kapcsolódó fogalmak és szimbólumok (Tanári kézikönyv 87. old.). – Locsolóversek gyűjtése.
TAVASZI SZÜNET					
51-52.	Az évszak hangulatának kifejezése a közvetlen környezet díszítésével. Évszaknaptár. Tavasztündér. (Tk. 64. old.)	Választható ábrázolási feladatok. 1. A tavaszi évszakot, a természet megújulását kifejező kompozíció festése vagy rajza. 2. Naptárkép tervezése a tavasztündér megszemélyesített alakjának ábrázolásával, az	Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése az évszak hangulatát színekkel és jellegzetes formákkal kifejező kép festésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 64–65. old.: a hajtogatást szemléltető fázisrajzok. Tanári kk. 84–85. old. Tavaszi tájképek.	Előzetes feladatok: – Képek, tárgyak gyűjtése a tavaszi hangulatot keltő osztálydekoráció elkészítéséhez.

	Papírvirágok készítése origami technikával. (Tk. 65., 79. old.)	évszak jellegzetes formáival és színeivel (tankönyvi munka: rajzkiegészítés). 3. Origami papírvirágok hajtogatása, pl. hóvirág, tulipán stb. Kokárda kialakítása a piros, fehér és zöld színekből hajtogatott, körkompozícióba rendezett virágformákból.	A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a nemzeti ünnepek tartalmának és hagyományainak megértésével. A megfigyelő és reprodukáló képesség, a manuális készség fejlesztése a hajtogatást szemléltető fázisrajzok olvasásával és a forma pontos elkészítésével.	Eszközök: grafitceruza, színes ceruza, filctoll (tankönyvi munka). Fehér, zöld és kék vagy piros, fehér és zöld origamipapírok.	– Találós kérdések a tavaszról és a tavasszal nyíló virágokról. – Beszélgetés a tavaszt jellemző színekről, az időjárás változásáról, a költöző madarak visszaérkezéséről, egy tavaszi kirándulás élményeiről stb.
53-54.	A csendélet. A képi komponálás eszközei. A különböző csendéletfestési stílusok. (Tk. 68. old.)	1. Műalkotások elemzése: a tankönyvben lévő különböző stílusú csendéletek jellegzetességeinek megfigyelése és összehasonlítása. (Az összehasonlítás szempontjai a Tanári kézikönyv 90. oldalán.) 2. Választható alkotói feladatok. – Természet utáni tanulmányok készítése virágokról. A formakarakter megfigyelése és érzékletes ábrázolása. – Különböző formákból (elsősorban virágokból) összeállított csendélet festése látvány alapján. – A megismert csendéletek átalakítása, újraértelmezése egyéni ötletek szerint.	A megfigyelőképesség, az anyanyelvi kommunikáció, a kompozíciós készség, az eszközhasználati és ábrázoló készség (a vázolás, a vizírozás, a festés), a térlátás, a forma- és színérzék, az asszociációs képességek és a képzelet fejlesztése a látvány értelmezésével, a formák jellegzetességeinek szóbeli megfogalmazásával és vizuális ábrázolásával.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 68. old. Tanári kk. 90–93. old. Juan de Espinosa: Csendélet szőlővel. Auguste Renoir: Krizantémcsokor. Fernand Léger: Tál körtékkel. Eszközök: akvarell/tempera, grafitceruza/diófapác vagy filctoll.	Könyvtármunka: Virágos növényekhez kapcsolódó szólások és közmondások gyűjtése. Fogalmazás: Egy választott növény jellemzése néhány mondatban.
55-56.	Vizuális szimbólumok. A forma jellé alakítása.	1. A magyar népművészet tárgyainak és jellegzetes	A megfigyelőképesség, az absztrakciós képesség (lényegkiemelés,	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 69–73. old.	Projektfeladat:

	Virágok a népművészetben: festett, hímzett, szőtt és faragott díszítések. (Tk. 70-73. old.) Restaurálás. (Tk. 73. old.)	díszítő motívumainak megismerése. 2. Választható ábrázolási feladatok. – Szimmetrikus kompozíciójú, kazettás mennyezet díszítése, rajzfolytatás (tk. 71. old.). – Díszes menyasszonyi láda tervezése stilizált virágminták vagy geometrikus motívumok alkalmazásával. Rajzkiegészítés: a tankönyvbe nyomtatott láda felületének díszítése (tk. 72. old.). – Restaurálás. A ködmön fogalmának értelmezése. A tankönyvben látható ködmön hátoldalára hímzett szimmetrikus virágkompozíció hiányzó részleteinek rajzi kiegészítése (tk. 73. old.).	formaegyszerűsítés, általánosítás), a szimmetriaérzék, a kompozíciós készség, a problémamegoldó gondolkodás, a reprodukáló képesség, az intuitív képesség fejlesztése és a népi hagyományok őrzése. Kiemelt feladat a népi hagyományok, népművészeti emlékek iránti érdeklődés felkeltése.	Tanári kk. 94–99. old. Folyamatábra a liliomvirág valóságghű rajzától a jellé alakított formáig (tk. 69. old.). A magyar népművészet tárgyi emlékei: festett és faragott bútorok, hímzett virágminták, kazettás mennyezet, kerámiaedények festett motívumai. Eszközök: grafitceruza, színes ceruza, filctoll.	Népművészeti motívumok kreatív alkalmazása. – Motívumgyűjtés a magyar népművészeti tárgyakról, pl. stilizált virágok, állatok. – Textilminta tervezése: a szimmetrikus, dekoratív népi virágforma alkalmazásával (térformából síkforma, forma- és színredukció, színmódosítás). – Népművészeti könyv borítójának terve a választott minta alkotó használatával.
--	---	---	--	--	---

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
57-58.	A valóságos forma átalakítása egyszerűsítéssel, díszítéssel vagy a részletek elhagyásával.	Választható alkotói feladatok. 1. Megszemélyesítés, képzettársítás. Mesebeli virágasszony tervezése a testrészek és a viselet növényi formákkal (levél, szár, virág) történő behelyettesítésével. A	A hatékony, önálló tanulás képességének fejlesztése a figyelem összpontosításával és a tanult ismeretek kreatív alkalmazásával.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 74–76. old. Tanári kk. 100–103. old. Régi kályhacsempékről	Csoportmunka: Képes virágdominó tervezése dekoratív virágformákból. Előzetes feladat: a dominójáték szabályainak

	A képzelet virágai. (Tk. 74–76. old.)	feladat megértését a tankönyvben látható kályhacsempék rajzai segítik. 2. Szimmetrikus virágforma színárnyalatok kidolgozása és felületének dekoratív mintázása (tk. 75. old.). 3. Kép és szöveg együttes alkalmazása. A <i>Virágmesék</i> című könyv címlapjának tervezése. Előzetes feladat: mesekönyvek címlapjainak elemzése, a kompozíció jellegzetességeinek megbeszélése (tk. 75. old.).	A képzelet, az ötletesség, a kombinatív képesség (átalakítás, kiegészítés, formavariációk), a díszítőképtudás és a kompozíciós készség fejlesztése a virágforma látványtól eltérő, egyéni ötlet szerinti átalakításával. A kooperációs képességek és a problémamegoldó gondolkodás (önállóság, kezdeményezőképtudás, szervezőképtudás) fejlesztése a dominójáték közös elkészítésével.	készült rajzok Undi Mariska gyűjtéséből. Mesekönyv-illusztrációk valóságtól eltérő formái, pl. megszemélyesített tárgyak, emberiesedett növények, a felületek dekoratív mintái. Dominójáték. Eszközök: grafitceruza, színes ceruza, filctoll.	megismerése, stilizált virágformák tervezése a tankönyv dominórajzába. A közös munkavégzés lépéseinek megbeszélése, az egyforma méretű dominókártyák kivágása, a kártyák egymás közti cseréje az azonos virágrajzok elkészítéséhez. Rajzolás után közös játék az elkészült dominójátékkal (tk.76.o.)
59-60.	Papírvirágok. (Tk. 77. és 79. old.)	Választható alkotói feladatok. 1.Hálózatos és szimmetrikus kompozíciójú papírkivágás. A technikák részletes leírása a tankönyvben olvasható (tk. 77. old.). 2. Virágcsendélet színes papírokból. A feladat előkészítése: színes papírok és újságképek gyűjtése, beszélgetés a tankönyv adott technikával készült illusztrációiról.	A manuális készség, a figyelem összpontosítása, a kísérletező képesség és a pontos munkavégzés képességének fejlesztése a papírmunkákkal (vágás, tépés, hajtogatás, ragasztás). A kompozíciós készség és a színhasználati készség fejlesztése a csendélet készítésével.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 77. és 79. old. Tanári kk. 104–105. old. Japán papírkivágások. Vida Győző rajzai. Eszközök: színes papírok, színes újságképek, olló, grafitceruza, ragasztó.	Anyák napi dekoráció készítése: Papírtulipán hajtogatása origami technikával.

61-62.	Illusztráció: a karakteres mesehős megjelenítésének képi eszközei. Meseillusztráció. (Magyar népmese: A tulipánná változott királyfi, tk. 78. old.)	1. Megfigyelési feladat: Tulipán ábrázolása a népművészetben. Beszélgetés a tulipánról: mit jelképez, milyen népművészeti tárgyakon láthatjuk, milyen népdalokban és mesékben szerepel? 2. A népmese felolvasása. (Megfigyelési szempontok a Tanári kézikönyv 106. oldalán.) 3. Alkotói feladat: A meseélmény feldolgozása. A történet és a szereplők jellegzetességeinek hangsúlyozása. A főszereplő kiemelése a kompozícióban. A kettősség ötletes ábrázolása: a királyfi virág és ember is legyen egyszerre.	Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése: szövegértés, beszédkészség, kifejező olvasás. Az alkotóképesség (az alkotó képzelet, a formafantázia, az ötletesség, az eredetiség, a problémamegoldó gondolkodás), a kompozíciós készség fejlesztése és a magyar népművészet jelképes formáinak megismerése. Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlesztése a más művészeti ágakkal való kapcsolat keresésével, pl. ének-zene: Hej tulipán, tulipán kezdetű dal eléneklése.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 78. old. Tanári kk. 106–107. old. Tulipánmintával díszített faragott guzsalytalp, sulykoló, mángorló stb. Tulipánt ábrázoló hímzések. Tulipános láda, fali sótartó (tk. 70. old.). Eszközök: választható technika, pl. tempera, olajpasztell, viaszkar.	Könyvtármunka: A tulipán jelképi tartalmának összegyűjtése. Gyűjtőmunka: Tulipánról szóló dalok, versek, népmesék, tulipánmintával díszített tárgyak gyűjtése.
Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
ÁLLATOK ÁBRÁZOLÁSA					
63-64.	Műalkotások elemzése. Az állatok alakja és felülete. A jellegzetes forma és minta.	1. Műalkotás-elemzés. A különböző állatábrázolások összehasonlítása a tankönyv kérdései segítségével. Hogyan érzékeltetik a mozdulatlan alkotások a mozgást?	Az ismeretszerzési és tanulási képességek (megfigyelés, elemzés, értelmezés) fejlesztése a megadott szempontok alapján gyűjtött állatformák külső jegyeinek összehasonlításával.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 80–83. old. Tanári kk. 108–109. old. Különböző állatok formája és felülete	Előzetes feladatok: Képek, rajzok, történetek, filmrészletek, versek, találós kérdések, közmondások gyűjtése

	Bibliai történet illusztrálása: Noé bárkája.	2. Választható ábrázolási feladatok. – Az állatok jellegzetes felületének ábrázolása (rajzkiegészítés, tk. 82. old.). A szőr és a bőr mintázata. Az állat kültakaróját utánozó felület képzése a különböző sűrűségű pontok, vonalak és foltok alkalmazásával. Külön rajzlapon: mintaritmusok kitalálása akár több minta összekeverésével. – Illusztráció készítése a Noé bárkája című bibliai történethez. A feladat előkészítése: a bibliai özvénv történetének felidézése, a történet lényegének néhány mondatos megfogalmazása. Rajzkiegészítés: a tankönyv bárkarajzának benépesítése különböző állatfajokkal (tk.83.old.).	A megfigyelőképesség, a formaérzék és az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése az alkotásokon, a fotókon és a valóságban látott állatok jellegzetességeinek szóbeli megfogalmazásával. A képi emlékezet, a formaérzék, a reprodukáló képesség és a manuális készség fejlesztése az állatok ábrázolásával. Kapcsolat keresése más tantárgyakkal, pl. nyelvtan: az állatok kültakaróját jellemző szavak gyűjtése, környezetismeret: az erdő élete (nagyvadak az erdőben).	(fotó, film, könyvillusztráció). A ló mozgását szemléltető fázisrajzok. Kínai ló (Kr. e. 20 000 körül). Súlyommal és kutyákkal vízimadarakra vadászó társaság. Bayeux-i szőnyeg. Marc: Lovak (1913). Carrá: Ló és lovasa. Cipár: Meseillusztráció. Eszközök: a tankönyv rajzkiegészítése vékony hegyű tollal és színes ceruzával; a rajzlapon készített illusztráció választható technikával.	állatokról, az állatok és az ember kapcsolatáról. 2. Motivációs játékok a tanulók által gyűjtött képek és szöveges anyag felhasználásával, pl. képfelismerés, a találós kérdések megfejtése, a közmondások értelmezése és tanulságainak közös megbeszélése. 3. Szituációs játék: Az állat mozgásának, hangjának utánzása, jellegzetességeinek bemutatása egyes szám első személyben.
65-66.	A valóság hű ábrázolástól a mesebeli lény tervezéséig. 1. Kedvenc állat, pl. macska. (Tk. 84-85. old.) 2. Mesebeli állatok, karikatúralények.	1. A macska jellegzetességeit bemutató, látvány utáni, néhány vonalból álló mozdulatrajz (kroki) készítése fotó alapján. (A rajz otthoni munkaként is elkészíthető a saját macskáról eredetiben, tk. 85. old.)	A megfigyelőképesség (forma, arány, felület, szín), az alkotóképesség (az ötletesség, a forma átalakítása), a kompozíciós készség, a díszítőkészség és a humorérzék fejlesztése. Kapcsolat keresése más művészeti ágakkal és	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 84–87. old. Tanári kk. 110–115. old. Egyiptomi macskaszobor (Kr. e. 30.). Ókori egyiptomi macskamúmia.	Előzetes feladatok: Különböző macskaábrázolások gyűjtése művészeti és természettudományi könyvekből, fotók készítése saját vagy egy ismerősünk macskájáról, macskák megjelenítése a

	(Tk. 86–87. old.)	2. A macska jellegzetes mozdulatát kihangsúlyozó körvonalrajz (sziluett) készítése. 3. Kedvenc állat sík- vagy térbeli ábrázolása látvány (kép) alapján vagy emlékezetből. A forma átalakítása a valóságtól eltérő színekkel és mintákkal, megszemélyesítéssel (emberies megjelenés, ruha, cipő stb.), a testrészek karikatúraszerű, vicces torzításával, egyes testrészek hangsúlyozásával (tk. 85. old.) Rövid mese írása a kitalált állatról.	tantárgyakkal, pl. Fogalmazás: bemutatom a kedvenc állatomat című fogalmazás írása. Nagy Lajos: Képtelen természetrajz. Természet- és társadalomismeret: a kutya, a házimacska, a ló. Állatokról szóló irodalmi és zenei művek, pl.: József Attila: Medvetánc (vers). Palásti László: A lusta macska (vers). Kormos és Körmös (magyar népmese). A macska meg az egér (magyar népmese).	Ammi Philips: Filett a kedvenc macskájával (1814). Fülöp György vicces állatkarikatúrái. Eszközök: grafitceruza, színes ceruza/krétarajz, filctoll. Állatszobor agyagból vagy papírmáséból.	rajzfilmekben, pl. Frakk (a kutya) ellenségei a Lukrécia és a Szerénke nevű macskák. A macska jellegzetes alakjának és mozdulatainak megfigyelése. Macskák a mesékben (a boszorkányok kedvenc állata a macska).
--	-------------------	--	---	---	--

67-68.	Keverék lények, a képzelet állatkertje. (Tk. 88–89. old.)	1. Különböző művészeti korokban készült keveréklények jellegzetességeinek megfigyelése (a gyűjtött képek és rajzok, továbbá a tankönyv ábrái, tk. 88–89. old.). 2. Választható alkotói feladatok. – Kitalált, többféle állat vagy ember és állat testrészeinek összekeverésével alkotott lény ábrázolása. – Fantasztikus lény teremtése két állat mintázatának felcserélésével. – Csoportmunka: különleges lények állatkertjének benépesítése közös munkával (a feladat részletes leírása a tankönyv 88. oldalán olvasható).	Az anyanyelvi kompetencia (szókincs, beszédkészség, fogalmazás), az asszociációs (érzelmi és gondolati) képességek, a megfigyelőképesség és az emocionális képességek fejlesztése a látott formák jellegzetességeinek megbeszélésével. A vizuális emlékezet, a formafantázia, a kísérletező képesség, az ötletesség és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése kitalált lények teremtésével. A szociális kompetencia fejlesztése az együttműködést igénylő csoportmunkával.	Szemléltetés: A képzelet világa tankönyv 88–89. old. Tanári kk.116–117. old. Az ókori egyiptomi szfinx Gízában. Az asszír királyi palotát őrző keveréklény. Állatok a középkori bestiáriumokból. Szörnyek egy középkori imakönyvből (1340). Eszközök: filctoll/olajpasztell vagy kollázs vagy vegyes technika, pl. egy fénymásolt fotó grafikai kiegészítése.	Előzetes feladat: – Különböző állatokat ábrázoló képek és rajzok gyűjtése. – Híres keveréklények a mesékből és a mitológiai történetekből, pl.: sárkány, griff, pegazus, szíren, sellő stb. Nyelvi játék: Állatnevek összekeverése, pl. közös szótaggal képzett állatok: csigalamb, macskakas, fecskecske vagy a szó első és utolsó szótagjának össze-olvasásával képzett állat pl. teve + elefánt = tefánt.
--------	---	--	---	---	---

Óra	Téma, tananyag	Ajánlott tevékenységformák, módszertani javaslatok	Kompetenciák (készségek, képességek)	Javasolt taneszközök	Egyéb javaslatok a témakörhöz (projekt, játék, kutatómunka stb.)
-----	----------------	--	--------------------------------------	----------------------	--

69-70.	MÚZEUMLÁTOGATÁS				
71-72.	Év végi rendszerezés, kiállítás	Nyári táborra felhívó plakát készítése	A képi emlékezet, a formaérzék, a reprodukáló képesség és a manuális készség fejlesztése.		A nyári vakáció hangulatát tükröző plakát tervezése.

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén:

- Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése.
 - Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása.
 - Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata.
 - A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve.
 - Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése.
 - A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészetten belül: arckép, csendélet, tájkép).
 - Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően.
 - Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás.
 - A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése.
 - Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása.
 - A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban.
 - A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése.
 - A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése.
- Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása.

A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása.

Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.